

vat de christ-
lijk christen-
het in deze
„De kracht
t de sterkst
t alleen als
ge week op
nadruk heb
menvoeging
ieton alleen
aarvan aan.

ik weer een
kentelijkheid
er de resul-
volgt, is ze

week in z'n
n, breng ik
m 350, Am
C. T.

KEN.

esbyteriaan-
is een week
op Maan-

Mei 1924,
ikel uit de
de United
d gemaakt,
nwoordigen
resbyteriaal
ok melding
et met be-
geen onzer
n werd ge-
t men aan
zelfs in de
- onderhou-
angelegen-
het te be-
renties, bij
ingen, aan
vij eigenlijk
in Zurich
in de Pres-
van Europa
ie noemde
i van Prof.
t Dr J. R.
ndheid als
Hongarije,

el terug en
r Abraham
ngstone in
met deze
der de Ne-
woordigen
yteriaansch

" deelt de-
essor H. H.
Amsterdam
s afgevaar-
itsch Gere-
den band
k van Zuid-
s deelt hij
den Atlan-
zomer om
ereformeer-

voldoening
aanhangers
sche over-
ler contact
re landen".
beoogt ook
d zij tracht
kander ge-

van een
keerde van
Hij is ech-
orden, een
oorvechter
een warm
m, waarin
het abso-
n iederen
paus van
ordt tegen
ongehoor-
de katho-
n. In den
olitiek van
de Room-
te maken
te is gelijk
n den La-
den geest
sof er ver-
en Refor-

matie. De Waldensische Kerken hebben de schoone
roeping om haar medeburgers te toonen, dat juist
de geest der Reformatie is een geest van gebon-
denheid aan God en Diens Woord, gepaard gaande
met de genieting van de vrijheid der kinderen Gods.

De pas door een beroerte getroffen en overleden
Prof. James Good van Philadelphia, de warme
vriend van de verdrukke Kerken in Centraal-Europa,
heeft o.a. een som gelegateerd ter bestrijding der
kosten, verbonden aan de uitzending van een gere-
formeerd predikant uit Amerika naar Zürich, om
daar in de groote kathedraal, in de Kerk van
Zwingli, des zomers geregeld predikdienst te hou-
den in de Engelsche taal. Deze Gereformeerde histo-
ricus heeft goed gezien, dat Zürich naast Genève,
meer en meer haar beteekenis zal krijgen voor
het gereformeerde Protestantisme.

G. KEIZER.

P. S. De naam Habern is in mijn vorig artikel
foutief gedrukt. K.

PERS-SCHOUW.

Ten vervolge.

Een jonggereformeerde schrijft in de „N. R. Ct.”:

De K. Schilder in zijn „Pers-schouw” (gelukkig
in „De Reformatie”) stelde ietwat ironisch de
predikanten, die te Kampen met hem gestudeerd
hebben (o.a. Knoppers, die nu redacteur is, met
anderen, van het Jongelingsblad, dat niet begrijpen
kon dat studenten „den kostelijken tijd vernorsten
met het van buiten leeren van rollen”), aan de
kaak, daar zij vroeger ook „samenspraken” van
Molière(!) uitvoerden, waarbij de professoren tegen-
woordig waren.

Ik acht het niet geheel overbodig, te herinneren, dat
ik „de predikanten” van Kampen niet aan de kaak
gesteld heb. Tenzij men meenen mocht, dat ik ook
mijzelf aan de kaak gesteld heb. Misschien heb ik wel
even laten doorschemeren, dat ik niet alle argumenten,
die in het Saul-en-David-conflict te berde gebracht zijn,
even zwaar aansla.

Overigens zwijg ik maar. Sommigen zeiden, dat ik,
als mijn naam zoo genoemd werd, maar eens uit mijn
tentje moest komen. Inderdaad, dat vragen we in Neder-
land elkaar gauw; dat vragen ook wel eens men-
schen, die zelf nog niet eens een eigen tentje boven
hun vragend en wetend hoofd gespannen hebben. Als
je dan zwijgt in je tentje, dan vergelijken de vluggerds
je met de wichelaarster in haar hol, de wichelaar-
ster, die in Querido's drama tot Saul zoo nog ereis
komt te zeggen:

Ik tast de doornen aan en scheur mij geene
wonden ...

Maar wie zijn tentje uitgaat, moet het alleen doen,
als daarbuiten de volle zon schijnt. Niet, als het wat
schemerig is. En de schrijver in de „N. R. Ct.” houdt
mij te veel van den schemer: zijn naam is onbekend.
Ook zou het niet kwaad zijn, als zijn gastheer, de
redacteur van Letteren en Kunst in de „N. R. Ct.”,
eens eerbijg zijn fouteur rangschikking van mijn af-
trecken als kroniekschrijver onder het hoofd der „Saul
en David”-herrie, gelijk hij die heeft gegeven zonder
eenigen grond, publiek had teruggenomen. Het feit, dat
hij met Prof. Hepp het niet al te best vinden kan,
ontslaat dezen redacteur niet van dezen plicht, waarop
Prof. Hepp hem gewezen heeft. Mijn aanvraag om ontslag
als kronieker is veel ouder dan het eerste „Saul-en-
David-geluid”. De redacteur der „N. R. Ct.” heeft Prof.
Hepp David genoemd. In de stellige overtuiging, dat dit
mis is, omdat met David niet Prof. Hepp, maar „De
Reformatie” en met Goliath niet de man van Letteren
en Kunst, maar de „N. R. Ct.” bedoeld was, toen
Prof. Hepp de vergelijking van David en Goliath ge-
bruikte, wil ik, zijnde een kleine teen van David,
niet me roeren of bewegen, zoolang op David door
onbekenden getreden wordt. Wie het opneemt voor
het „kleurrijke en seigneurale Calvinisme” (als ik den
term goed begrijp, neem ik hem graag als den eenen
kant der waarheid over) moet ook zelf de kritiek
kleurrijk en seigneuraal houden, tenminste de calvinisti-
sche kritiek. Die kunst is moeilijk; mij zelf wel eens te
moeilijk. Maar dit begrijp ik er wel van: dat ik die
kunst niet te pakken krijg, als ik looger bij de „N. R. Ct.”,
die tegenover ons zeer on-seigneuraal doet. Toen ik
eens bij het blad een artikel (ondertekend) indiende,
jaren terug, tegen een ander blad, dat de gereformeerden
ten onrechte betichtte (de „N. R. Ct.” had dat over-
genomen) kreeg ik ten bescheid, dat ik volgens „goede
persgewoonte” moest zijn bij het blad, dat het artikel
eerst geschreven had. Dat was maar een kerkbode, die
niet veel menschen bereikte. Als de „N. R. Ct.” dat
meende, dan is ze de laatste jaren en ook deze weken
van de „goede persmanieren” verder af, dan Goliath
van David. Dan hooit Goliath de slagorden Goliaths.

Overigens vind ik, dat het debat pas goed beginnen
kan, als „De Reformatie” over het tooneel, afgedacht van
deze historici, zal gesproken hebben. Het is beloofd.

En nu de „N. R. Ct.” toch mijn naam noemt in een
verbaad, dat sommige menschen al deed vragen, of
ik nog geen declaratie gaf, wil ik wel even zeggen,
dat ik daar geen behoefte aan voel. Zoodra zij, die
Calvinisme en kunst reeds nu in de praktijk willen
verbinden, waarborgen, dat geen anonieme artikelen in

de „N. R. Ct.” komen bijaldien men anders denkt,
dan zij, gaaf voor ieder, die erover spreken wil, de
zaak anders ervoor staan. Ze zijn er, die over de
kwestie eerbijg probeeren na te denken. Maar evenals
de schrijvers in de „N. R. Ct.”, zoo eischen zij ook
voor zichzelf op de toepassing van de moraal, die Saul
in Querido's stuk aldus onder woorden brengt:

Wie zegt van vlas-spinnende vrouw,
dat zij voor stroppen haar getrouwen vlecht?
Men moordt geen vogel, die op e'ren broedt!

Evangelie en Astrologie.

De moderne predikanten zijn anders dan de gere-
formeerde. Als de laatsten aan het buitenland denken,
dan is het bijna altijd om wat te gaan geven: de
uitvoer. Maar eerstgenoemden hebben ook den in-
voer nog altijd in den zin, als ze aan het buitenland
denken. Zoo hebben ze dr Arthur Drews op hun jongste
vergadering gehaald, die, volgens dr Van Maurik Broek-
man in „De Hervorming” met niet minder dan de Zon
kwam aandragen. Arthur Drews is filosoof, uit de
school van Eduard von Hartmann, die echter tevens
zich bezig houdt met het probleem van den oorsprong
van het Christendom — gelijk ten onzent wijlen prof.
Bolland. Daarover heeft hij verschillende boeken ge-
schreven, waarin hij meer en meer de astraalmytholo-
gische hypothese is gaan verdedigen. Er ligt aan de
Nieuw-Testamentische overlevering z.i. geenerlei per-
soonsgeschiedenis ten grondslag, maar zij is, wat meer
oudtijds in goden-verhalen tot uiting komt, b.v. betref-
fende Dionysos, Mithra, Herakles, uitbeelding, tot poëem
verwerkte beschrijving van opkomst en ondergang en
opstanding van de Zon, gelijk de doorgang door den
Dierenriem deze verschillende fasen bepaalt. Men moest
van tevoren wel over eenige astronomische kennis be-
schikken om de uiteenzetting goed te kunnen volgen,
waarin de Jezus-overlevering wordt omgezet in mede-
deelingen over den stand der Zon in het teeken van
den Steenbok, de Visschen, de Schorpioen enz. Voor
het besef der hoorders zal het althans geweest zijn,
dat de Jezusgeschiedenis in astronomische gesteltheden
werd omgezet, terwijl natuurlijk door prof. Drews precies
het tegengestelde werd betoogd, dat de geschiedenis
der Zon omgezet is in onze Jezus-overlevering.

Enkele nadere bijzonderheden geeft het Verslag der
„N. R. Ct.”:

Volgens dit onderzoek is de reeks evangelische
verhalen trek voor trek uit den sterrenhemel af te
leiden. Naar de voorstelling van de artikelen wordt
de zon jaarlijks in het solstitium „gehoort” en
„sterft” zij, nadat zij het hoogtepunt van haar
baan heeft bereikt, aan het herfstkruis, het stij-
punt van den evenaar en de zonnebaan, om aan
het voorjaarskruis, waar beide elkaar nogmaals
snijden, weder op te staan. De planeten, die in
ieder der teekenen van den Dierenriem aan beide
zijden van de zonnebaan met de zon op- en onder-
gaan, mitsgaders de sterbeelden, die zich in de
bovenste en in de benedenste meridiaan bevinden,
worden in den loop der zon betrokken en gaan
hierdoor eveneens een rol vervullen in het kos-
misch verlossingsdrama, dat zich aan den hemel
afspeelt.

Naar dit beginsel hebben de ouden de geschie-
denissen hunner vergoddelijke Heilanden (Dionysos,
Attis, Mithra, Herakles, enz.) tot poëmen
verwerkt en dit beginsel heeft op dezelfde wijze
krachtens gnostische voorstellingen ook de Evan-
gelien beheerscht. Jezus wordt geboren in den
Steenbok (24 Dec.); gedoopt in den Waterman;
hij roept in de Visschen de twee visschers-apos-
telen, overwint in den Ram de daemones, te weten
de sterbeelden van den winter, het duistere,
moeilijke jaargetijde, enz. Daarmede bewijst hij,
dat hij de Zon voorstelt, welker kringloop zich
in de evangelische verhalen weerspiegelt.

Op de vraag, of niet desondanks een geschied-
kundige persoonlijkheid op het ontstaan van deze
verhalen van invloed kan zijn geweest, luidt het
antwoord, dat dit in hooge mate onwaarschijnlijk
is, gezien de omstandigheid, dat de details der
evangelische geschiedenissen ontleend zijn aan de
zoogenamde voorspellingen uit het Oude Testa-
ment. Het blijkt dus overbodig, een historischen
Jezus aan te nemen. De geschiedenis van Jezus
is een gnostische mythe. Niet een historische
persoonlijkheid doch de Zon is het „licht der
wereld”, de Heiland, van wien voor de menschen
de verlossing komt.

Het schijnt intusschen, dat ook de modernen van deze
wijsheid nog niet alles willen slikken. Tenminste, „De
Hervorming” teekent nog aan:

Al zullen er wel niet velen door hem gewonnen
zijn voor zijn beschouwingen, wellicht zelfs nie-
mand, wat eerst slechts verbijsterend en curieus
leek, kan toch meer waarschijnlijk bevatten dan
op het eerste gezicht het geval is. Zelfs onder zijn
deskundige bestrijders waren er, die direct toe-
gaven dat ongetwijfeld astrologische motieven door
de evangelien-verhalen gewezen zijn.

Praktisch Christendom.

Onder directie van Ds J. J. Kuiper, eervol ontslagen
pred. der Herv. Kerk met de bevoegdheid van emeritus,
is tegenwoordig bekend geworden een „Christelijk In-
stituut voor Zelfontwikkeling”. Het zegt van zich-
zelf o.m.:

Het Nationaal Instituut voor Zelfontwikkeling, in
1912 opgericht door den heer Dalmeyer, is alge-
meen bekend. Zijn cursussen tot ontwikkeling van

de persoonlijkheid worden om hun voortreffelijk-
heid algemeen hoog gewaardeerd. Prachtig zijn
dan ook de verkregen resultaten, wat wel blijkt
uit het feit, dat bij dit Instituut zijn ingeschreven
ruim 19.000 cursisten, terwijl nog dagelijks nieuwe
toetreden.

Evenwel, bij het Christelijk deel van ons volk
konden deze cursussen niet onvermengd die in-
stemming en belangstelling vinden, die een arbeid
van zoo groote beteekenis verdient, hoewel ook
hier de voortreffelijkheid om den opzet en de
verkregen resultaten werd geroemd. De oorzaak
hiervan is, dat zij niet adenden den Christelijken
geest en niet beruften op de beginselen, die de
Christen lief heeft, waaruit hij leeft, vanwaar hij
altijd uitgaat.

Wijlen Prof. Bavinck — zonder voorbehoud de
cursussen aanbevelende — sprak als zijn wensch
uit, dat het geheele werk van het N.I.Z.O. opnieuw
zou worden opgebouwd in aansluiting aan de
Christelijke gedachte en terminologie, dan zou het,
volgens zijn meening, worden een praktische
raadman, die ons kan leeren, hoe wij in gebed
en naastigheid ons kunnen reinigen van de slechte
gewoonten, die ons vaak deerlijk in den weg zitten.

Aan dezen wensch werd gaarne voldaan en
door bekwame mannen van beslist Christelijke
overtuiging zijn de cursussen omgewerkt: de cursus
over „De beginselen van de leer der Persoonlijk-
heid” door Ds K. Fernhout, Geref. Predikant te
Amsterdam; die over „Vrij spreken, Logisch Den-
ken en Practische Levenskunst”, onder toezicht
van Ds J. E. Vonckenberg, thans Geref. Predikant
te Huizen, en die over „Geconcentreerd Arbeiden”
door den heer H. J. van Wijlen, Hoofd der Geref.
Kweekschool te Rotterdam.

In „Bergopwaarts” kan dit neo-Dalmeyeranisme geen
genade vinden. Favonius, de schrijver van den „We-
rldspiegel”, schrijft onder den titel „Praktisch Chris-
tendom?” het volgende:

Het geval is eenigermate zonderling. Het Chris-
tendom, zou men zeggen, heeft meer een op zelf-
vernieuwing dan op zelfhandhaving en zelfontwik-
keling gerichte strekking; hier komt een verzame-
ling van niet-onverstandige en naar men mag ver-
trouwen ook niet on-Christelijke mannen, U les-
sen aanbieden in de kunst hoe zij anderen vooruit
kunten streven. Natuurlijk op zeer nobele wijze,
daaraan valt niet te twijfelen, met ordinaire concu-
rentie heeft dat niets te doen, maar met dat al
lijkt deze poging toch niet heelmaal te rijmen
met de een Christen voorgeschreven nederigheid
en eenvoud des harten. En zoo ja, waarom was
dan het Instituut van den heer Dalmeyer niet
voldoende?

Niet iedereen zal Favonius bijvallen. Dat het insti-
tuut bedoelt te leeren, „hoe zij anderen vooruit kunt
streven” is kwalijk te bewijzen, als het zoo gezegd
wordt. Eerder is het een poging om te leeren, hoe
men zichzelf kan vooruitstreven. En de in den bijbel
gepredikte „oefening”, of askese, tot zaligheid, is geen
verloochening van de askese der persoonlijkheid, omdat
de genade de natuur niet te niet doet. Alles zal ook
hier wel weer liggen aan de uitwerking der beginse-
len, waarop ook anderen dan cursisten met belangstel-
ling wachten.

Ook zelfontwikkeling.

Zelfontwikkeling volgens Dalmeyer en ontwikkeling
der persoonlijkheid volgens Dalton (zie boven) is in
elk geval duizend maal beter dan de individuele vrij-
heid en zelfopvoeding, die veel ouders, al willen ze
evenmin Dalmeyerianen, als Daltonianen heeten, aan
hun kinderen laten, uit gemakzucht. Als er niet eenige
waarheid school in de volgende pedante overpeinzingen
van 13-jarig Pietje in de Groene, dan zou men er
niet over willen reppen. Maar wie geloof, dat er
niet zulke Pietjes en zulke Pa's en Ma's van Pietjes
zijn? Hoor het ventje, hoe hij antwoordt geeft op de
vraag, hoe z'n Pa zijn leven inricht:

Dat de ouweheer an sport doet geloof ik wel, hij
heeft n swees rek op de badkamer late make maar
moes gebruik dat alleen maar om handdoeke an
te drooge, en dan is dr Zaterdagse keegelklup met
t bestuur van de afdelink stadhouwerskaaj van de
vrijheidsbond, zoomers gaat ie na de mootoerwed-
strijde en winters gaat pa altijd kijke na blanwit
of ajax en voor de groote internationale land-
wedstrijde krijgt ie vrijkaartjes die ik dan stikum
uit de bus haal omdat de teegenwoordige jeugd
meer internationaal mot worden opgevoel dat is
weer van perffessoor kasicemier zeit de tonreker
van ons liseum. saavons is pa altijd thuis behalve
dan op zaaterdag en zondag vanwoeges de keegel-
klup en de naa betrachtink over de voetbalkompe-
titie en maandag en vrijdag heeft pa dispuut over
sosjaale en ekonomieke angelegenheede en meostal
de anders daage spoedhijeekomste van de sfd-eelink
van zn vrijheidsbond, de ouweheer klaagt teminste
erg dukwuls dat we t allennaal maar hoore dat die
vrijheidsgeschiedenis m al zn vrijheid beneem, maar
dan zeit moes alleen maar hum, ik geloof dat pa
geabonneert is op de bioskoop maar of ie naar
toesinkie gaaf of na de munt heb ik nog niet
kenne ontdekke dat schrijf ik u ander keer wel,
dat pa zn vrouw in t huishouwe hellepiet is niales
maar dat kan pa weer niet hellope omdat moes al
zoo dikwuls zucht of ie asje blief met zn verkeerde
hande dr maar wil afblieve, vrijheit blijheit schreeuw-
de moes laas, as jij je vrijheidsbond buite de deur
heb dan ben ik de baas van me vrijheitbont thuis,
dus heb ik geantwoordt dat pa zich niet met t huis-
houwe mag bemoeje, met de opvoeding van de
kinderen is t wat anders. Lentje en seffie zit ie